

diff. q. 123. ex num. 82. Menoch. numer. 42. Trentacinq. d. resol. 11. numer. 13. & 15. Leotard. ubi proxime, numer. 2. Gabr. Mudæ. de pignor. de leg. commiss. numero 22. Pinell. in l. 2. rubr. part. 2. cap. 1. numer. 30. C. de rescind. vend. Gait. diff. cap. 4. numer. 1122. & 1123. Cald. de empt. cap. 11. numer. 19. Ant. Fab. de error. 2. numer. 13. Hermof. sup. num. 24.

84 Cui veræ opinioni non obstat; quod post contractam principalem obligationem non superest creditori facultas compellendi debitorem, qui jam pecuniam, aut rem perceperit, ut tale feriat pactum; nam ut rectè ait Leotard. numero 5. mutuatarius jam obligatione astrictus facilius conveniet ad libitum creditoris, ut dilationem ad solvendum obtineat. Præterea posset à principio tractari, ut ex intervallo pactum fieret in fraudem prohibitionis: quas, & alias artes ad elucendas leges fœneratores solent machinari.

Verf. Quarto & ultimo.

85 Quoties in pacto legis commissoriæ nulla reperitur iniquitas, quia constat pecuniam creditam æquivalere justæ pignoris æstimationi in utroque foro creditor tutus erit, & conventum servabitur. Merlin. sup. n. 56. Trentacinq. d. resol. 11. in fin. Gait. num. 1123. & 1126. ubi alios recenset. Contrarium probare nititur nostri Præsidis memor Leotard. d. q. 70. ex n. 55. & n. 57. sequaces laudat.

86 Aut ut D. Covar. propugnemus assertum, meminisse oportebit, quod ubi pignus datur pro quantitate, quæ ejus æstimationi adæquatur, pignoratitius contractus transit in alienationem. Gait. d. cap. 4. num. 1097. & 1127. Merlin. cum pluribus de pignor. lib. 5. q. 45. n. 74. & apertissimè comprobatur ex eo, quod creditor non imputat fructus in sortem (ut alias regulariter tenetur, cap. Cum contra 6. de pignor. l. 1. & 2. C. de pignor. action.) cum tantum mutuatur quanti res pignori accepta valet. Merlin. cum aliis numero 73. & plurimi (quamquam ipse dissentiat) apud Leotard. q. 12. n. 1. Unde si creditor mutuatur quantum est pignus, & convenerit, ut pecunia non soluta infra tempus præfinitum, illud sibi quæratur pro quantitate mutuata, res potius censetur alienata cum facultate redimendi restricta ad solutionis terminum, quam pignori data: in quo contractu locus non est prohibitioni legis commissoriæ, quæ in pignoribus solum observatur.

87 Nec urgent quæ Leotardus opponit, quoniam hic nulla fraus usuraria latere potest, ubi justum pretium numeratur. Nec debitor gravatur, quin potius levamen sentit, qui præ egestate rem pignoratam statim eadem quantitate foret venditurus absque spe recuperationis, quam benignus creditor ad tempus concedit. Denique ad rem non facit difficultas justum rerum pretium definiendi; nam sicut in aliis pluribus causis; sic & in hac per boni viri arbitrium æstimatio rectè fieri poterit absque fraude, ac detrimento debitoris, & ita bona fide agendum nostra supponit opinio.

88 Quæret aliquis quod tempus inspiciendum, ut pretium pignoris justum decernatur, an contractæ obligationis, vel id in quod solutio confertur, aut domini translatio? Et ubi pactum legis commissoriæ intervenit, ut pignus creditor habeat, non soluta pecunia pro certo pretio tunc conventu, ut illicitum reprobat. Molin. d. disp. 324. numero 2. Hermof. in d. l. 41. n. 28. tit. 5. p. 5. Leotard. diff. q. 70.

numero 16. & 17. quia ut licitè fiat pretii taxatio differri debet in tempus solutioni assignatum, quo pignus creditori acquiratur, sicut prænotavimus supra numero 73. Nihilominus in specie, de qua agimus, aliud dicendum censo, quia sufficere si tantam pecuniam numeret creditor, quantum tunc debitor ex venditione pignoris juxta commune pretium perciperet boni viri arbitrio; nam ut alienatio præsumatur, valor pignoris attenditur tempore contractus, quod nulli dubium est.

Præfatam opinionem (quam impugnat) admittit Leotard. d. q. 70. in fine, cum empturus fundum, pecuniam emptioni paratam mutuatur, fundo in pignus accepto; quia licitè pacificetur, ut nisi debitor solverit cum promittit, pignus emptum ille habeat, data inter fundum, & pecuniam creditam valoris coæqualitate, & Leotardus insinuat.

Non est præmittendum, quod D. Covarr. tetigit, circa pactum legis commissoriæ in cap. Quavis pactum, part. 2. §. 3. numer. 5. de pact. in 6. ubi docuit, illud juramento non confirmari, sed qui juravit teneri ad ipsius observantiam, nisi absolutionem impetraverit: quæ resolutio deducitur ex capite Debitorum 6. de jurejur. communiter (licet non desint adversarii,) est recepta, ut videre est apud Ant. Fab. deced. 21. error 8. Gait. d. cap. 4. n. 1149. Leotard. d. q. 70. à n. 25. Greg. Lop. in l. 41. gloss. 4. tit. 5. p. 5. Cyriac. contrav. 393. n. 11. & 12. Surd. decis. 248. n. 16. & 17. Merlin. d. q. 123. n. 19. & 20. Merendam contrav. lib. 1. cap. 3. n. 4. Guttier. Canonic. part. 1. cap. 33. Cujac. in cap. Ex rescripto, ad fin. de jurejur. Morl. Empor. Jur. tit. 9. q. 14. n. 7. verf. Contrarium verò, & alios dat Barbof. collect. cap. Significante, num. 8. de pignorib. ac Hermof. in d. l. 41. gloss. 1. n. 19. Dissentit Fachin. contrav. lib. 10. cap. 73. præter laudatos per Hermof. num. 20.

D. Præses ubi proxime hæc verba subjunxit: 91 Fortassis juramentum appositum in pignoribus pacto legis commissoriæ habebit cum effectu, ut res pignori data maneat post redemptionis tempus penes creditorem vendita, non equidem pretio mutuata pecunie, sed justo arbitrio boni viri definiendo: ita ut creditor possit rem ipsam retinere adiciens eam pecuniam, quæ juxta boni viri arbitrium deficiat quoad justam ipsius rei æstimationem, &c. Sequitur Guttier. d. cap. 33. n. 3. & 4. Merlin. sup. n. 23. Contrà tenet Roder. d. q. 2. n. 35. Leotard. q. 70. num. 37. quibus accedere videtur Hermof. numer. 22. quod verius existimo, ne ex iniquitate sua aliquam sentiat utilitatem, qui mutuans jurejurando adegit egentem mutuatarium, ut rem pignori oblatam pro vili pretio vendere promitteret, quod jura non sustinent, cap. Intelleximus de jud. l. Si ab hostibus, §. 1. ff. solut. matr. l. Ita demum, de arbit. Commodum namque reportare censetur, qui rem optatam etiam justo pretio consequitur, l. est æquo 69. de legat. 1. Leotard. de usur. q. 70. num. 51. Rursus æquum non est, ut debitor prætextu juramenti, quod premente necessitate per creditorem compulsus præstitit, rem alienet, quam ob affectionem, vel unitatem plurius habet quam est justa ejus æstimatio, ut sæpe contingit, l. Pretia rerum 63. ad leg. Falcid. Gloss. in l. Si in emptio nem 37. de minor. Est ad rem exemplar insignie de Rege Achab cupiente emere vineam Naboth, Reg. lib. 3. cap. 21. Nec juvandus creditor juramenti religione, qui voluit illud effici suæ iniquitatis vinculum, ad quod non fuit inventum, cap. Quanto 18. §. Super quo de jurejur. c. Inter cetera 22. q. 4. Similiter

92 Similiter si debitor renuntiaverit Constitutionibus, quibus pactum legis commissoriæ vetatur nihil creditori proderit, quia talis renunciatio irrita habetur, Gregor. Lop. in l. 41. gloss. 4. tit. 5. p. 5. ubi Hermof. num. 18. Gait. d. cap. 4. num. 1112. Mantic. sup. lib. 11. tit. 10. num. 15. Surd. decis. 248. num. 16. Merlin. de pignor. lib. 4. q. 123. num. 32. Bæza de inop. debit. cap. 16. n. 69.

non efficitur quis manifestus usurarius.

29 In civilibus causis semiplena probationes junguntur: non sic in criminalibus, & quid si civiliter actum sit, ibid.

30 Ad probationem hujus criminis non est idoneus testis, qui de repetitione usurarum, aut alia utilitate propria agit.

31 Testes singulares non probant actum specificum fœnerandi.

32 Episcopus non potest statuere, quod usurae crimen singularibus testibus probetur, & talis potestas non residet, nisi in Principe non recognoscente superiorem.

33 Crimen in genere singularibus probatur testibus: non sic in specie.

34 Delicto per testes singulares probato in genere, an pena ordinaria irrogetur?

35 Usurarum delictum de jure regio per testes singulares probatur, & quare.

36 D. Covar. circa legem regiam penitentem fœneratores, doctrina non admittit.

37 De penis Jure Canonico statutis in fœneratores, remissivè.

38 Quis sit manifestus usurarius, ut eas penas incurrat, & n. 39. 40. & 41.

42 Usurarius semel, aut bis delinquens, præter infamiam extra ordinem Jure Pontificio puniatur.

43 De usurarum pravitate, ac prohibitione apud diversas gentes, remissivè.

44 Usurario manifesto Ecclesiastica sepultura, & activa testamenti factio denegatur, nisi restituerit, aut de restituendo caveatur.

45 Usurarius manifestus, aut hæres ejus quomodo cavere teneantur.

46 Idonea, aut sufficiens cautio qualis intelligatur.

47 Usurarius dominium acquirit rerum, quas pecunia per fœnus parata emit.

48 Non debet restituere lucrum questum pecuniâ usurariâ per negotiationem, aut si eam fœneri dederit.

49 Fœnerator non fit dominus rei, quam ex usuris insolutum accepit.

50 Quid de rebus qua usu consumuntur, an per confusionem querantur usurario?

51 Si fœnerator rem ex usuris acceptam vendiderit, pretii dominium quarit. Idem erit si pro pretio rem in solutum aliam accepit, & quid si permutaverit.

52 Fructus perceptos, & qui percipi potuerunt ex re per usuram accepta restituit usurarius.

53 Quas expensas deducat usurarius. Si fructus vendat, pretii dominium acquirit, ibid.

54 Usurarii bona non sunt hypotheca subjecta pro usurarum restitutione.

55 Quid de rebus emptis pecunia fœneri, & quid si Ecclesia, miles, aut pupillus usuras exsolverint.

56 Creditor, cur fœnerator testamento reliquit quod per fœnus exegit, an gaudeat hypotheca?

57 Creditor ex usuris non differt ob aliis quoad revocanda in fraudem alienata.

58 Hæres usurarii ad restitutionem usurarum pro viribus hæreditatis tenetur, etsi nihil ex illis perveniat ad ipsum.

59 Si plures existant hæredes, quisque pro sua portione

SUMMARIUM.

1 Usura an sit crimen, de quo solus Ecclesiasticus Index valeat cognoscere?

2 Est mixti fori.

3 Utrum sit mixti fori, si usura non prohibeatur per legem Principis Secularis? & n. 4. & 5.

6 Usura quando sit crimen merè Ecclesiasticum.

7 Crimen mixti fori quod dicatur, & de criminibus istis, remissivè, ibid.

8 Usurae crimen ex sua natura spectat ad forum seculare, & laicus Princeps quid possit circa illud statuere.

9 Princeps secularis in usurarios, & hereticos penas stabilire potest.

10 Petita exequutio apud judicem laicum an suspendenda propter usurae exceptionem, remissivè criminis cognitione ad Ecclesiasticum?

11 Usurarius ipso jure est infamis.

12 Hodie infamiam est Jure communi, qui usuras percipit, quæ illo apud Romanos permittebantur.

13 Usurarius ut pro infami habeatur, sententiâ declaratoriâ opus est, sed absque illa à testificando repellitur.

14 Usurarius peractâ penitentia, an ab infamia liberetur, & num. 20.

15 Lex quædam Ordinamenti refertur statuens in fœneratores.

16 Clericus usurarius infamiam, aliasque penas incurrit.

17 Redditur inhabilis ad Ordines, & beneficia Ecclesiastica.

18 Caput 1, cum capite 7. de usur. conciliantur, & qua pena afficiatur Clericus proxeneta in usurario contractu.

19 Episcopus cum Clerico usurario post penitentiam qualiter dispensare valeat, ut recuperet, aut adipiscatur Ecclesiasticum beneficium.

20 Clericus usurarius, qui penitentiam egit, ex Episcopi dispensatione obtenta retinere potest beneficia, sed non admittitur ad alia de novo.

21 Usurarius manifestus est, qui palam fœnus exercet, sive per se, sive per alium, tam in mutuo, quam in aliis contractibus: & utrum actuum repetitio desideretur, ut quis manifestus usurarius censetur, & num. 22.

23 Usurarius manifestus an sit, qui in judicio fateatur se usuras exegisse.

24 Ex confessione extrajudiciali coram Sacerdote, aut Notario, & testibus an quis manifestus usurarius censetur, & num. 25.

26 Damnatus de crimine usurarum manifestus usurarius habetur.

27 Usurarius manifestus non est de delicto convictus ante sententiam.

28 Per famam, etiam adminiculis accendentibus, D. de Faria Novæ addit. ad Covar. Tom. II.